

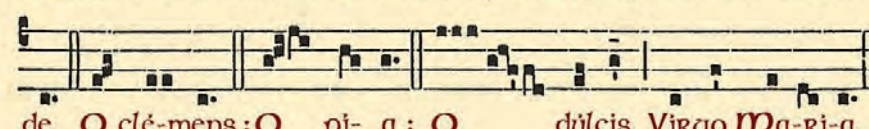
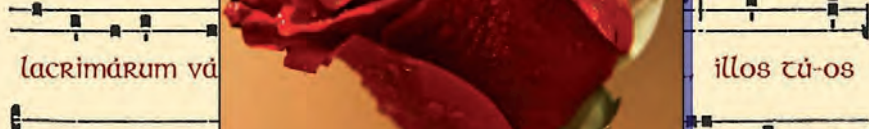
KOORGELEIDE

Uitgave van de Sint-Gregoriusvereniging in het bisdom Roermond

S

Alve, Regina,* mäter mi-se-ricórdi-ae : Vi-ta, dulcé-

nummer 10
september
2015

INHOUDSOPGAVE:

Prelude	1
Van het secretariaat	2
‘Zonder muziek kan ik niet leven!’ interview met Hub.Wolfs	3
Bijzonder gregoriaans concert	6
Verslag KIA	7
Vanaf de orgelbank.....	8
Spiritualiteit van de kerkzanger (3)	9
Toelichting DO-UT-DES Muziekbladen.....	12
Muziekbladen	
Nootzaken.....	17
Duwen en trekken.....	18
Werkgroep Kind-Koor-Kerk.....	21
Over staan – zitten – en knielen.....	22
Koorzaken	24
Toekomst voor de koren.....	26
Mijn oma heeft een hobby	27
Passio in Duplo.....	28

OMSLAG:

In de geschiedenis van de mensheid is de symbolische betekenis van de roos alom vertegenwoordigd. In de mythologische verhalen van de Grieken wordt, de van oorsprong witte roos, rood gekleurd door het bloed van Adonis vergoten voor zijn geliefde Aphrodite. De roos, als koningin van de bloemen word in de Christelijke cultuur al snel in verband gebracht met Maria. De symboliek van volmaaktheid, onvoorwaardelijke liefde, de doornen aan een bloedrode bloem, maakt het een veelvuldig terugkerend teken in onze religieuze schilderkunst en teksten.

Er is dan ook bijna geen Marialied waarin niet verwezen wordt naar deze bloem.

REDACTIE:

Ad Voesten
Drs. E. Smeets
Marian Verstappen (secre.)

E-mail:
koorgeleide@gmail.com

Postadres:
Postbus 470, 6040 AL Roermond

PRELUDE

De schoolvakanties liggen weer achter ons. Hopelijk is iedereen weer veilig terug van wellicht verre reizen. Misschien hebt u dichtbij of in den vreemde een kaarsje opgestoken bij een Mariabeeld. Of tijdens een fietstocht gerust in het veld bij een kapelletje ter ere van de Heilige Maagd. Vandaar dat op de kaft deze keer de symboliek van de roos centraal staat. Maar ook omdat rond deze tijd van het jaar de Limburgse bedevaarten naar Lourdes er weer op zitten en in de maand oktober de Moeder Gods op tal van plaatsen extra aandacht krijgt.

Het leven is niet vanzelfsprekend. We krijgen het ongevraagd en de wegen die voor ons liggen zijn onbekend. Daarom is het goed je gesteund te weten in ons geloof en de daarbij horende geloofsmuziek die ons kan sterken en troosten. Weet u ook gesteund door de vele mensen, dichtbij en in verre landen, die samen met ons geloven en musiceren. In deze Koorgeleide vindt u dan ook weer een bonte verzameling informatie, beschouwingen en nieuws uit ons kerkmuzikaal leventje. Wij wensen u weer veel leesplezier en inspiratie toe.

De redactie

Het volgende nummer van Koorgeleide verschijnt half december. Kopij kunt u inleveren vóór 15 november 2015 via **koorgeleide@gmail.com** of **SGV in het bisdom Roermond, t.a.v. Koorgeleide, postbus 470, 6040 AL Roermond.**

De redactie

Onderscheidingen voor koorjubilea en zangersjubilea kunnen worden aangevraagd bij mevrouw T.Simons-Veerkamp, e-mailadres: **reesveerkamp@home.nl** of per post: SGV in het bisdom Roermond, t.a.v. mevrouw T. Simons-Veerkamp, postbus 470, 6040 AL Roermond.

Een actueel adressenbestand is zowel voor u als voor ons van groot belang.

Mocht de adressering van het koorsecretariaat niet (meer) juist zijn, gelieve dit dan z.s.m. te melden aan mevrouw T.Simons-Veerkamp, e-mailadres: **reesveerkamp@home.nl** En anders per post: SGV in het bisdom Roermond, t.a.v. mevrouw T. Simons-Veerkamp, postbus 470, 6040 AL Roermond.

VAN HET SECRETARIAAT

Bij deze Koorgeleide treft u als bijlage aan de brochure **“Waaier van Mogelijkheden”** met het programma 2015-2016 van VNK-Limburg (de stichting Verenigde Nederlandse Korenorganisaties afdeling Limburg).

De VNK-Limburg treedt binnen de provincie op als belangenbehartiger van alle koren die in Limburg actief zijn, vrouwenkoren, mannenkoren, gemengde koren, ouderen- en jongerenkoren, klassieke koren en jazzkoren.

Aangezien ook de Sint-Gregoriusvereniging lid is van de VNK-Limburg, de kerkkoren vormen zelfs de grootste geleding van alle koren binnen de VNK-Limburg, kunnen ook de kerkkoren gebruik maken van de mogelijkheden die de VNK-Limburg op tal van gebieden biedt.

De brochure bevat inderdaad wat de titel belooft: een **waaier van mogelijkheden**.

Zo maar een greep: koorscholing, diverse cursussen koordirectie, hulp bij de instandhouding van jeugdkoren en het interesseren van de jeugd voor (koor)zang, deelname aan de Limburgse Koordagen, in het bijzonder aan de Dag van de Kerkmuziek, innovatieve projecten, vergoeding bij de aanschaf van koorleding of begeleidingsinstrumenten, een professionele cd-opname van uw koor enz. enz.

Het gaat te ver om in dit kader alle mogelijkheden op te sommen, daarvoor verwijs ik graag naar de Waaier zelf. Een taak voor de kerkkoorsecretaris: breng deze waaier aan mogelijkheden ter sprake in de bestuursvergadering van uw koor en kijk of uw koor van een of meer onderdelen van dit rijke aanbod gebruik kan maken.

Tenslotte nog een aandachtspunt voor alle koorsecretarissen. U als secretaris ontvangt vier keer per jaar Koorgeleide. Maar het is natuurlijk de bedoeling dat Koorgeleide bij elk koorlid terecht komt zodat elk koorlid dit kan lezen. Daarom – wederom - het verzoek aan u, secretaris, maak een alfabetische lijst van alle koorleden en laat Koorgeleide ter lezing rondgaan binnen uw koor. Laat ieder koorlid dat Koorgeleide gelezen heeft een paraaf achter zijn naam zetten en laat ieder koorlid Koorgeleide vervolgens doorgeven aan het volgende koorlid op de lijst.

En bovendien, attendeer uw koorleden op de mogelijkheid dat zij zich kunnen aanmelden voor ontvangst van onze Digitale Nieuwsbrief of geef zelf alle koorleden op voor ontvangst van de Nieuwsbrief. In deze Nieuwsbrief is immers ook Koorgeleide opgenomen!

Jacques Hoorens

'ZONDER MUZIEK KAN IK NIET LEVEN!'

Als hij op de fiets zit of in de wachtkamer bij de dokter, gaan er hele symfonieën door zijn hoofd. Voor organist Hub. Wolfs is de muziek een integraal onderdeel van zijn leven. Als tachtiger maakt hij zich nog steeds verdienstelijk door in diverse kloosters en parochies in het Maastrichtse achter het orgel te kruipen. Lees meer over een musicus met een groot improvisatietalent.

Hub. Wolfs (*1933 te Eijsden) speelde als kind geregeld 'misje' samen met zijn twee broers. 'Omdat mijn oudste broer het sterkste was, kreeg hij de miskleren. Dus bleef voor mij het harmonium over', herinnert Wolfs zich. De jonge Hub. draaide daar trouwens zijn hand niet voor om, want 'ik kende alle lofliedjes uit mijn hoofd'. Met een jaar of acht kwam hij terecht bij de Zusters Franciscanessen in Eijsden, bij wie hij het lof begeleidde. Nadat hij op pianoles was gegaan, mocht hij daar ook de H. Mis spelen. Sinds die tijd is Wolfs onafgebroken actief geweest als organist in diverse parochies.

Ondanks zijn muzikaal talent ging Wolfs iets totaal anders studeren en werd uiteindelijk gediplomeerd chemisch-analist. Het jaar 1956 was echter een keerpunt in zijn leven. 'Opeens moest ik invallen voor een andere organist tijdens de feestelijke herdenking van 100 jaar SMA. Ik had niet kunnen repeteren van tevoren, terwijl de KRO de viering ook nog eens live uitzond. Op het eind van de viering speelde ik een improvisatie van het missielied van de SMA. De technicus van de KRO was na afloop razend enthousiast en vroeg mij waar ik gestudeerd had.'

Na deze 'ontdekking' zegde Wolfs zijn baan op en ging met 24 jaar oud alsnog studeren aan het Conservatorium te Maastricht. Naast piano, orgel en koordirectie studeerde Wolfs ook nog theorie om theorieleraar te kunnen worden. Eenmaal afgestudeerd kreeg Wolfs een volledige betrekking als leraar aan de Stedelijke Muziekschool en aan het Conservatorium. 'Ze zagen veel in mij', zegt Wolfs achteraf. 'Terwijl mijn ambitie niet verder reikte dan organist worden in een plattelandskerkje.'

Zo gaf Wolfs jarenlang piano, theorie, improvisatie en solfège. Hij vroeg dan best wat van zijn studenten: 'Ik probeerde de studenten altijd uit te dagen. Ik speelde dan een stuk voor met expres een fout erin verstoppt. De studenten moesten dan aanwijzen waar de fout zat. Het ging me om het bewustmaken.' Zo heeft Wolfs in de loop der jaren veel studenten onderwezen. Terugkijkend zegt hij: 'Zo heb ik heel kerkmuzikaal Limburg als mijn leerling gehad.'

Niet alleen als leraar of als bestuurslid van de Sint Gregoriusvereniging was Wolfs actief maar ook als organist en orgeladviseur. Zo was hij een flinke tijd organist van de Don Bosco-parochie in Heugemerveld-Maastricht. 'Daar heb ik een mooie tijd gehad', zegt Wolfs dankbaar. Hij maakte er de opbouw van de parochie en de koren mee. Al snel kende de parochie zo'n zeven verschillende koren, welke allemaal door Wolfs begeleid werden.

Net nadat Wolfs een gloednieuw orgel had gekregen in de Don Bosco-kerk, kwam er in 1976 een nieuwe uitdaging op zijn pad. Een van zijn collega's op het conservatorium tipte hem dat de Sint Servaasbasiliek een nieuwe organist zocht. 'Hij zei dat ik er meteen moest langsgaan. Nietsvermoedend ben ik naar de Deken gegaan en diezelfde middag werd ik door het kerkbestuur aangenomen.' Wolfs zag het als een 'uitverkiezing om in de Servaas te spelen. Een bekroning op mijn carrière, terwijl ik er niet voor had gesolliciteerd.'

Zeventien jaar begeleidde Wolfs de Cappella Sancti Servatii: het Servaaskoor met wie hij veel concertreizen maakte. Zo kwam hij in Cambridge, Köln, Aachen en verschillende kathedralen van België. Wolfs heeft altijd geprobeerd dat zijn orgelspel tijdens de liturgie niet 'af-leidde, maar toe-leidde tot.' 'Het orgel moet dienstbaar zijn aan de liturgie. Het is een expressiemiddel. Woord-geluid-architectuur moeten in balans zijn. Muziek moet een bepaalde sfeer creëren en versterkend zijn. Decoratie moet decoratie blijven.'

Hub. Wolfs houdt dan ook niet van de zin 'de Mis opluisteren'. 'Dan wordt het opleuken', stelt Wolfs. 'Als het orgelspel te mooi wordt, dan zijn ze niet meer met de H. Mis bezig.' Met zijn talent om te improviseren heeft Wolfs het orgel altijd dienstbaar gemaakt aan de liturgie. 'Zo'n tien minuten voorafgaand aan de viering improviseer ik op het intredelied.'

Dit improviseren lukt Wolfs zo goed door zijn absoluut gehoor. 'Ik hoor alles. Zo kon ik al jong (voorafgaand aan zijn opleiding) het nieuwe niet benoemen, maar ik kon het wel spelen.'

Zelf heeft Wolfs ook enkele liederen gecomponeerd. 'Ik zat in een componistengroep en heb veel geschreven, o.a. voor het 'Dienstboek Samen op weg Kerken' en 'Gezangen voor Liturgie'. Zo zijn vespers voor de lijdensdienst en verschillende kerstliederen van zijn hand.

Van zijn improvisatievermogen heeft Wolfs - zeker in deze periode van zijn leven - extra veel profijt. Door een ziekte worden zijn ogen steeds slechter. Zijn afnemend zicht was ook de reden dat Wolfs in 1993 noodgedwongen moest stoppen als organist van de Servaas. 'Ik begon dubbel te zien en mocht me niet meer inspannen.' Desondanks maakt hij zich nog steeds verdienstelijk met zijn orgelspel op talloze plekken. En nog steeds kan Hub. Wolfs volop genieten van de muziek, zonder welke hij niet kan leven. Zo koopt Wolfs van tijd tot tijd partituren en leest die dan in de trein. Hij hoort dan wat er staat. Als de treinreis dan ten einde is, kan Wolfs tevreden zeggen: 'Ik heb een mooi concert gehad.'

Zo geeft de (kerk)muziek Hub. Wolfs nog altijd veel levenslust en energie.

Roderick van Attekum

BIJZONDER CONCERT

Op 7 juni jongstleden, op de zondag na Sacramentsdag, gaf de Schola Cantorum van het Ward-Instituut in samenwerking met dameskoor Thorensis en sopraan Margriet Laumen een heel bijzonder concert in de abdijkerk van Thorn. Het concert werd door de heren Louis Krekelberg en Johan Schoenmakers samengesteld naar aanleiding van het feit dat Johan Schoenmakers, regisseur van de Schola bij diverse liturgische drama's, verleden jaar in Tilburg promoveerde op de liturgische gebruiken in de abdijkerk van Thorn in de 16e eeuw.

De Ward-Schola heeft tot voornaamste doel: het verzorgd uitvoeren van gregoriaanse gezangen en om ze te laten klinken in de liturgie, de plaats waar ze van oudsher thuis horen. Daarnaast vinden dirigent en schola soms extra uitdagingen in het rijke gregoriaanse repertoire. Zo voerde de Schola in het verleden met veel succes de volgende liturgische spelen uit: de Paasvespers en het liturgisch spel De Emmausgangers (naar een handschrift uit Beauvais), het liturgisch kerstspel Officium Pastorum en het liturgisch kerstspel Officium Regum Trium (beide naar een handschrift uit Rouen).

Jarenlang heeft de oud-dirigent van de Schola Cantorum, Louis Krekelberg, het handschrift van Thorn bestudeerd. Ook wijlen professor dr. Jos Smits van Waesberghe moet zeer geïnteresseerd zijn geweest in dit handschrift, want herhaalde malen heeft hij over dit onderwerp gepubliceerd. Reeds in 1932 schreef hij in het Sint Gregoriusblad het volgende: *"Dit handschrift... gecopieerd van een veel ouder handschrift, dat uit de XIVde of XVde eeuw blijkt te dateeren, is... een zeer belangrijk historisch gegeven voor de muzikale, en speciaal de gregoriaansche geschiedenis van Nederland"*.

Naast de vele gregoriaanse gezangen wordt in het handschrift 'Officia Propria nobilium Virginum Thorensium' beschreven hoe in de adellijke abdij van Thorn de liturgie gevierd werd. Gedetailleerd wordt aangegeven welke klokken er geluid moeten worden, hoe de processies dienen te verlopen, in welke volgorde de deelnemers zich moeten opstellen, wie de gezangen intoneert, enzovoort. Ook over beloningen in geld of in natura (wijn, suiker, knoedel en fruit) en presentiegelden wordt herhaaldelijk gesproken.

Voor de Schola van het Ward-Instituut is het grote aantal gregoriaanse gezangen natuurlijk interessant. Ofschoon het voornamelijk officiegezangen zijn, is het handschrift geen compleet Antifonale. Er zijn ook enkele vaste en wisselende gezangen uit het Misrepertoire in het handschrift opgenomen.

Bij veel gezangen kan men de invloed bespeuren van een Germaanse manier van gregoriaans zingen. In 'Officia Propria' is sprake van twee Nederlandse liederen:

Christus is opgestanden, alternerend met de Paassequens *Victimae paschali*, en *"Syt willecome, Heer so korst"*, een voorloper van 'Nu zijt welkome'.

Het Thornse handschrift (een laatmiddeleeuws, gotisch neumenschrift) biedt een schat aan waardevol en interessant materiaal en geeft een kleurrijk beeld van de plaatselijke liturgische en kerkmuzikale gewoonten. Uit de veelheid aan gezangen (het handschrift telt 386 pagina's) moest een keuze worden gemaakt. Het resultaat daarvan leverde het uiteindelijke programma op, waarin alle uit te voeren gezangen door Louis Krekelberg zijn getranscribeerd.

Het concert kreeg een bijzondere glans door de medewerking van de dames van Thorensis (onder leiding van Esther Zaad) en de solistische bijdrage van Margriet Laumen. Door de ervaring die ik met de Thornse dames heb opgedaan voel ik me verrijkt. De damesstemmen waren prachtig, hun inzet en enthousiasme vond ik geweldig. Zo'n stimulerende uitvoering en samenwerking geven mij vertrouwen en bieden uitzicht op een hoopvolle toekomst van het gregoriaans!

Cyriel Tonnaer

KOORKRING HEYTHUYSEN

Op vrijdag 10 juli kwamen zo'n 120 koorleden bij elkaar in de kerk van de H. Martinus te Horn om gezamenlijk de jaarlijkse koorkringmis te zingen.

Het was zonnig weer. De stemming was prima.

Een half uur voor aanvang ontmoette men elkaar en ontstond er een gezellige sfeer.

Vanaf 19.00 uur kon iedereen doen waarvoor men gekomen was: met hart en ziel samen, zingend de H.Mis vieren.

De dirigenten hadden hun koren 'thuis' goed voorbereid en het was dan ook een genot om deze samenklank te beluisteren. Liturgie, zang en orgelspel vormden een harmonisch geheel. Na de koffie keerde iedereen met een tevreden gevoel huiswaarts.

We verheugen ons nu al op de volgende keer.

Tot slot een woord van dank aan allen die deze mooie avond mogelijk hebben gemaakt.

Arno Verstappen, secretaris koorkring Heythuysen

VANAF DE ORGELBANK

Wie wordt niet bewogen door het breken van haar stem. Tienerleed, het eerste grote leed in het leven. Vanaf de orgelbank luister en kijk ik naar de afscheidswaarden van een kleinkind gericht aan haar overleden oma. Huilend en snikkend leest ze voor over de lekkere soep, de snoepjes in het trommeltje en de aandacht voor haar en de andere kleinkinderen. Honderden keren heb ik het al gehoord en vaak met een brok in de keel. Regelmatig dringt zich bij mij de vraag op, of er ook oma's zijn die niet lekker kunnen koken en of alle oma's in de ogen van een kleinkind hetzelfde zijn? Wordt mijn moeder straks ook alleen om haar soep herdacht? Speciaal voor deze rubriek in Koorgeleide een alternatief in memoriam van een kleindochter bij het afscheid van oma ...

Lieve oma,

Je bent er niet meer. Wat zal ik je missen. De oplossoep uit een pakje die ik elke middag van je kreeg omdat mijn ouders niet op mij konden passen. De altijd aangebrande rijstepap omdat je weer eens te laat was bij het gasfornuis. En dan altijd die lekkere zuurtjes. Weet je nog die keer dat mijn kleine broertje er bijna in stikte? Wat hebben we toen gelachen. Als ik aan je denk, denk ik aan die veel te grote tuin die je niet kon bijhouden. Je had ook helemaal geen groene vingers. En als ik bloemen voor je meenam vergat je ze altijd water te geven. Als we zondags op bezoek moesten komen kregen we altijd van die lekkere vlaai. De dagaanbieding uit de supermarkt. Het was altijd feest, we waren blij als we weer naar huis mochten gaan. Als we uit school kwamen om bij jou te eten vroeg je altijd belangstellend wanneer de school weer begon. Als we gingen stond je ons aan de deur uit te zwaaien ook als het regende. Het zal stil zijn in je huis zonder al jouw gepraat. Gelukkig hoeft je nu niet meer te mopperen en je ook niet meer te ergeren aan de burens.

Lieve oma. We zijn blij dat we dit met de hele familie mogen meemaken. Zelfs oom Jan, achter in de kerk, is er na twintig jaar ruzie voor uit Amsterdam gekomen. Toch blijf ik jou sterven moeilijk vinden. Dat het nu net jou moest overkomen. Je was pas immers pas 98 en zo vlot met de rollator. Lieve oma, we zullen goed op je hondje Fiffie passen. Er is één asiel wat hem wel wil hebben. Sinds jij bent gestorven bijt hij in eens niet meer.

Oma, vlak voordat je van ons heenging zei je tegen mij dat ik niet moest huilen bij je afscheid. Ik zal je wens respecteren en voel me vandaag heel blij. De Duitse schlagermuziek op cd, die jij nog zelf hebt uitgekozen, helpt daarbij.

Oma heel veel bedankt. Doe de groeten aan Pietje onze kanarie en Harrie de hamster.

Liefs je kleindochter.

SPIRITUALITEIT VAN DE KERKZANGER (3)

Spiritualiteit is in. In vorige edities van Koorgeleide zijn we stil blijven staan bij de vraag wat spiritualiteit is en wat specifiek christelijke spiritualiteit uitmaakt. Dat laatste heeft alles van doen met het antwoord van de mens op Gods Woord, zoals ons dat is aangereikt in en door Jezus Christus. Voor de kerkzanger behelst spiritualiteit in die zin het tot klinken brengen van zijn of haar geloof, binnen het feest van de liturgie, als dienst aan de Heer, als dienst aan de medemens. In deze laatste bijdrage in de trits over spiritualiteit pogen we ons te verdiepen in de spiritualiteit van specifiek het gregoriaans.

In de geschriften rondom de liturgieherziening na het Tweede Vaticaanse Concilie wordt het gregoriaans gepromoot als de eerste en de eigen(ste) zang van de katholieke eredienst. Niet zonder reden. Vorige keer hebben we betoogd dat spiritualiteit eerst en vooral antwoorden is op Gods stem. Niet wij bedenken God, God heeft ons bedacht. Niet wij nemen initiatief, God is ons altijd voor. Het is Zijn liefde die Hij ons op tal van wijzen bekend maakt: in de schepping, in de verlossing, in de hele openbaring van zijn wezen. De Bijbel is Gods Woord, ons aangereikt, om ons geloof te begeleiden. Het hele leven van de mens, met alle hoeken en uithoeken die erbij horen, staat al verklankt in bijvoorbeeld de psalmen. In gezangen en gedichten wordt daar op een unieke wijze het (geloofs)leven van de mens verwoord. Daar het materiaal oeroud is (het is bovendien wereldliteratuur), gaat het om een weloverwogen en uitgemeten geheel, dat heel evenwichtig blijkt te zijn; evenwichtig genoeg om de tand des tijds te doorstaan. Vreugde is er nooit uitbundig of uitgelaten, maar in balans met verdriet en tegenslag die eveneens het leven kleuren. Tegenslag en ongeluk horen bij het leven, lees de psalmen. Maar altijd – al gaat het door diepe dalen – vindt de psalmist troost en houvast in zijn geloof, in het vertrouwen dat God bevrijdend nabij is. Is er mooier repertoire denkbaar dan juist dit psalmenarsenaal om Gods lof te zingen? Te meer daar het gaat om een evenwichtig geheel, dat parallel loopt met het leven van de mens.

Daarmee heeft het oude gregoriaans misschien iets voor op hedendaags kunst-aanvoelen. Gechargeerd: waar het in moderne kunstvormen vaak gaat om het steeds maar grenzen verleggen, bijna alsof er geen grenzen meer zijn, brengt gregoriaans nou juist evenwicht en harmonie tussen die verschillende ‘uithoeken’ van ons bestaan. Dat effect bereikt zowel de tekst als de muziek, hoewel je die twee in het gregoriaans nooit kunt en mag scheiden.

Hoofdmoot van het gregoriaanse repertoire is het psalmenboek. Soms zijn teksten ontleend aan hagiografieën of aan het feest dat gevierd wordt, maar het overgrote merendeel van de gezangen behelst psalmteksten. Met Gods eigen woorden – want zo geloven we toch: de Bijbel

is door Gods Geest geïnspireerd – zingen we Hem lof. Wie een succesvolle sollicitatiebrief wil schrijven, kijkt eerst goed naar de benodigde kwalificaties en schrijft daar vanuit zijn eigen positie naar toe. Het is niet onhandig dan woorden en formuleringen te gebruiken waarmee je laat zien te snappen om welke functie het gaat. Wil je met vertrouwen bidden of zingen, waarom dan niet primair Gods eigen geïnspireerde Woord benutten? Dat doet het gregoriaans op een unieke wijze. En het houdt dat ook vol: nieuwe teksten en gezangen zullen er nauwelijks meer bijkomen (hooguit wellicht rond nieuwe heiligen of aangepaste feesten), maar niemand zal daarbij zich buiten de kaders van de Bijbelse openbaring (durven) begeven. We zingen God lof met zijn eigen woorden.

Het gregoriaans blijft ‘populair’ binnen en buiten de kerk. Bij uitvaarten lijkt de vraag naar gregoriaans alleen maar te groeien. Het zijn vooraleerst oude gezangen waarmee christenen eeuwenlang van elkaar afscheid hebben genomen en elkaar de hemel hebben toegezongen (In paradisum deducant te angeli). Ze blijken dus bestendig te zijn en een vast en betrouwbaar anker in het mysterie van leven en dood. Dat geldt in zekere zin ook voor de rest van het gregoriaanse repertoire: het zijn gezangen die al meer dan 1000, misschien inmiddels wel 1500 jaar of nog langer in de christelijke eredienst thuishoren. Mensen hebben zich toch niet al die tijd vergist? Het argument van deze anciënniteit draagt bij aan een spirituele beleving van het gregoriaans. Het horen ervan – bijvoorbeeld in de genoemde uitvaartliturgie – tilt mensen op, boven het verdriet en de ervaring uit, tot Gods hoogte, lees: de hemel. En dat al veel meer dan 1000 jaar lang... Gregoriaans zingen of beleven doet je instappen in die lange en tegelijk nog steeds levend(ig)e traditie.

Datzelfde geldt ook voor de taal. Latijn is een dode taal, die echter in de liturgie met name door het gregoriaans tot leven komt. Ook daarmee tilt gregoriaans ons naar een verheven geestelijk niveau, lees: Gods wereld. Daarnaast zit een stuk spiritualiteit van het gregoriaans ook in het feit dat de componisten ons niet bekend zijn: men heeft geschreven niet voor zichzelf maar puur voor de eredienst. Men heeft zichzelf ervaren in dienst van God en mensen en zichzelf omwille van die dienst naar de achtergrond geschoven. Dat zit ook in de uitvoering: gregoriaans en veel bravoure verdragen elkaar niet. Serene ingetogenheid is op z'n plaats. En ook de eenstemmigheid onderstreept het spirituele karakter van het gregoriaans: menselijke stemmen die zo in elkaar op- en overgaan, dat het als vanzelf getuigt van de eenheid van het volk van God dat eenparig zijn lof zingt.

De uitvoering van het gregoriaans in de liturgie is een kwestie van zingen en luisteren, van verkondigen en beantwoorden. Immers twee koorhelften (in de getijden) dan wel koor en volk (in de Mis) zingen elkaar Gods lof toe en beluisteren elkaar om beurten. Dat is het grondplan van de hele christelijke eredienst, waarin geloof je aangereikt wordt en je vervolgens zelf van je geloof getuigt. En samen vormen ze daarmee een coherent geheel.

Niet in de laatste plaats is ook de volmaakte eenheid tussen woord en melodie bron van spirituele beleving. De muziek is als het ware de klankkast van het woord: daarin en daaruit klinkt het woord, of beter het Woord met een hoofdletter. Er staat geen noot zomaar of omdat het van de vorm uit moet: het gaat puur om de tekstexpressie. Het vrije ritme van de zang onderstreept dat eens te meer. Tegelijkertijd verwijst dat vrije ritme naar onbegrensdeheid, eeuwigheid, en dus naar de Eeuwige. Gregoriaans beweegt zich nooit in een tijdgebonden patroon. En als het goed gezongen wordt – dragend op de menselijke adem en stem – word je het niet moe. De (lange) metten in kloosterlijke milieus zijn alleen vol te houden als het mooi gezongen wordt: dan is het inderdaad een kwestie van mediterend zingen, waarbij teksten gekauwd en herkauwd worden, totdat ze zich diep in ons nestelen en ons doorheen het leven begeleiden. Gregoriaans voelt daarom ergens ook als thuiskomen.

Het gregoriaans ligt aan de basis van de gehele verdere ontwikkeling van zang en muziek en fungeert als een soort van bron, en een bron verwijst een gelovige mens altijd naar de Bron van Leven die God is.

De SGV Roermond koestert – samen met vele schola's in Limburg – graag de levende traditie van het gregoriaans in de liturgie!

Ed Smeets

NIET GRAPPIG:

Een pastoor die de beker aan zich voorbij laat gaan

Evaren koordirigent, pianist en organist Lars Nelissen van Gasselt uit Kessel (Limburg)

biedt zich aan als koordirigent en/of begeleider van kerkkoren en profane koren. Lars Nelissen beschikt over een afgeronde conservatorium opleiding.

U kunt meer informatie lezen op zijn website:

www.larsnelissen.com/koordirigent/

of contact opnemen: tel: 06 16963065, e-mail: larsnelissen@gmail.com

TOELICHTING DO-UT-DES MUZIEKBLADEN

Onder deze naam biedt de Sint-Gregoriusvereniging de kerkkoren en kerkmusici van de parochies in het bisdom Roermond nieuwe composities aan.

De naam is enerzijds muzikaal, anderzijds vormt zij een latijnse zin. Vertaald luidt deze: "ik geef opdat jij zult geven".

Getransponeerd naar onze intentie betekent

dit zoveel als: wij als diocesane SGV bieden U deze muziekbladen aan opdat U er gebruik van zult maken en dit wellicht zult honoreren met een bijdrage ter bestrijding van de onkosten.

U mag de koorcomposities legaal kopiëren en vergroten.

Wij zouden het fijn vinden als u ons hiervan op de hoogte stelt.

Psalm 27

De Heer is mijn licht en mijn leidzman.

In deze toelichting kan ik kort zijn. De psalm spreekt voor zichzelf in duidelijke taal. De muziek kan rustig gezongen worden. Overhaast niet. Zorg telkens vóór het refrein voor een rustpuntje. Een fermate is eigenlijk te veel. De orgelbegeleiding omspeelt het refrein en accentueert daarmee de tekst. Zoek in de uitvoering naar een symbiose tussen tekst en muziek. Het notenbeeld is een hulpmiddel!

DO-UT-DES MUZIEKBLADEN

De Heer is mijn licht en mijn leidsman

Psalm 27 (26)

Ad Voesten

Ad W. Bronkhorst

Vz/A

De Heer is mijn licht en mijn leids-man, wie zou ik vre - zen; de Heer is de schuts van mijn

5

1. 2. Vz

le - ven, voor wie zou ik bang zijn? zijn? Wil luis - te - ren, Heer naar mijn

10

roep-en-de stem, heb me - de lij-den en wil mij ver-ho-ren. Tot U spreekt mijn hart, naar

15

A

U zie ik op, uw aan-schijn, Heer, tracht ik te zien. De Heer is mijn licht en mijn leids-man, wie zou ik

20

vre - zen; de Heer is de schuts van mijn le - ven, — voor wie zou ik bang zijn? —

25

Vz

Wil uw ge-laet niet ver - berg-en voor mij, ver - stoot mij, uw dien-aar, niet in uw gram-schap. — Want

30

A

Gij zijt mijn hel-per, ver - jaag mij dus niet, ver - laat mij niet, God, mijn ver - los - ser. De Heer is mijn licht en mijn

30

Musical score for the hymn "Gij zijt mijn hel-per". The score is in G major (one sharp) and 4/4 time. It features a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line begins with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The piano accompaniment begins with a grand staff (treble and bass clefs) and a key signature of one sharp (F#). The score includes a repeat sign and a first ending bracket. The lyrics are: "Gij zijt mijn hel-per, ver - jaag mij dus niet, ver - laat mij niet, God, mijn ver - los - ser. De Heer is mijn licht en mijn".

35

leids-man, wie zou ik vre - zen; de Heer is de schuts van mijn le - ven, voor wie zou ik bang

35

40 Vz

zijn? — Ik re-ken er op nog tijd-ens mijn le-ven de wel-da-den van de Heer te er-va-ren.

45

— Zie uit naar de Heer en houd dap-per stand, wees moe-dig van hart en ver-trouw op de

49

A

Heer. De Heer is mijn licht en mijn leids-man, wie zou ik vre - zen; de

53

Heer is de schuts van mijn le - ven, — voor wie zou ik bang zijn? —

NOOT-ZAKEN

KOM EN ZING!

GELOOFSLIEDEREN VOOR KINDEREN

Wie in de Nederlandse kerkprovincie gebruikt maakt van de gangbare zangbundels loopt wellicht vaak tegen tekstuele en muzikale problemen aan.

Vele gezangen uit deze bundels worden, om allerlei redenen, niet gezongen.

Psalmzettingen die te moeilijk zijn voor het koor. Of totaal niet aansluiten bij de beleavingswereld van de hedendaagse kerkbezoekers/zangers. Lieder die tekstueel zo zwaar zijn aangezet dat ze afschrikken. Of ook muziek die inmiddels zo gedateerd is dat we ons moeten afvragen of zij de Liturgie nog wel dient.

Wat een openbaring dat er nu een bundel is uitgebracht die van A tot Z plezier aan het zingen van religieuze liederen uitstraalt. "Geloofslieden voor kinderen". De titel dekt naar mijn mening bij lange na niet de lading. Het zijn geloofslieden voor mensen. En meer dan dat. De liederen geven in een heldere taal zonder kinderlijk te zijn op een volwassen manier leiding aan iedereen die het kerkelijk jaar rond wil zingen. In de handzame bundel vinden we bekende en onbekende liederen, oude en nieuwe gezangen. Ook zijn passende buitenlandse liederen vertaald en daarmee aangepast voor Nederlands gebruik. De hele uitgave roept op tot samen zingen. En daarmee is het dus Liturgie bij uitstek. Liturgie is immers "samen vieren". Een van de sterke punten in deze bundel is het feit dat er bijna geen lied is dat niet gemakkelijk zingbaar is en daarmee is de praktische bruikbaarheid van deze uitgave onovertroffen. Bij elke uitgave moeten er keuzes gemaakt worden en als ik een puntje van kritiek mag geven dan gaat het alleen over de Bonifatius mis die in de Gloria aanhef een onoverkomelijke tongenbreker is.

De bundel is voorzien van een duidelijke structuur met heldere beknopte uitleg en een uitgebreide inhoudsopgave met meerdere zoekmogelijkheden. Er is ook voorzien in een uitgave met alleen de teksten van de liederen. Het boek wordt ondersteund met een website met achtergrondinformatie en in de toekomst wellicht klinkende luistervoorbeelden. (www.komenzing.nl)

Wat zou het mooi zijn als we naast de strikt Liturgische zangbundel in onze kerk ook "Kom en zing!" ter hand kunnen nemen. Daarmee openen we voor de oude en jonge kerkbezoekers en zangertjes nieuwe welkome deuren.

"Kom en zing!" is een uitgave van de KSSG, de Kerkelijke Stichting St. Gregorius in het bisdom Haarlem in samenwerking met uitgeverij Adveniat geloofseducatie B.V. De KSSG opereert onder het gezag van de bisschop van Haarlem Mgr. J.M.Punt. Hij was het die de wens om tot deze bundel te komen uitte. De werkgroep Kind-Koor-Kerk onder voorzitterschap van Bert Stolk realiseerde de uitgave.

Bestellen kan via de website www.komenzing.nl, de uitgever www.adveniat.nl, de reguliere boekhandel en via het secretariaat van de Sint-Gregoriusvereniging in het bisdom Roermond, tel. 0475 386 725 tussen 14.00 en 17.00 uur. www.sgv-roermond.nl

De bladmuziekuitgave kost euro 19,50 excl. verzendkosten, de tekstuitgave euro 12,50.

DUWEN EN TREKKEN

NA DE MIS...

Oeioeioei, als de avondklok precies onder de consecratie luidt... Een dameskoor had het zich tussen de oren gezet dat als dat het geval was tijdens de zaterdagavondmis, dat dan iemand zou sterven in de parochie. En verdraaid nog aan toe het klopte nog ook. Nou had de parochie sowieso meermaals per week een begrafenis, maar dat geheel terzijde. Dus als die twee sa- menvielen dan gingen de blikken in het koor al rond van 'oeioeioei en aiaiai en wacht maar, d'r komt een begrafenis aan, ik zeg het je'. Soms moest de precieze formulering van de bezwering iets aangepast worden – precies onder de consecratie of er vlak voor of net erna of ongeveer of minstens als dan toch nog – maar het klopte elke week. Het betreffende dorp is uiteindelijk van de betreffende vloek verlost doordat de betreffende deken die het betreffende bijgeloof doodmoe was heel simpel de monteur gevraagd heeft het betreffende angelus steevast van zes naar zeven uur te verplaatsen. Er is nooit onderzocht of en hoe sindsdien...

Deze lugubere doch helaas historische anekdote behelst bijgeloof in dameskoorsferen. We spreken hier van een reëel gevaar. Nota bene, het voorbeeld stamt uit de jaren 1990-2000 en deze datering mag verrassend genoemd worden (men zou het een en ander na pakweg de late Middeleeuwen immers niet meer verwacht hebben). Er is volgens mij nooit helder onderzocht wat er verder nog aan bijgeloof geloofd wordt onder de genoemde doelgroep.

Nou zal bijgeloof niet het grootste euvel zijn in de korenwereld, maar... gewoon geloof soms wel. Het klinkt misschien raar, maar waar we normaal veel aandacht vragen voor de voorbereiding van de Mis en de Mis zelf, buigen we ons nu eens over ná de Mis.

Bijgeloof en geloof. Geloof en bijgeloof. Wat is wezenlijk, wat is bijzaak? Wat is dus de moeite waard om voor te gaan en wat kunnen we maar liever en beter achter ons laten?

De Mis. De gedachtenisviering van het leven, het lijden en sterven en verrijzen van onze Heer en Heiland Jezus Christus. Een viering waarin Hij zelf op velerlei wijzen aanwezig is en tot ons komt, zowel als de Gekruisigde (de Mis is de gedachtenis aan zijn kruisdood) als de Verrezenen (de Mis viert wekelijks dan wel dagelijks zijn Pasen). Het is niet alleen memoria, maar de Heer is er zelf. En wat er toen gebeurd is, maakt Hij juist door de Mis opnieuw waar.

Geloof wil zeggen: dat mysterie vieren. Bijgeloof wil zeggen je te veel met bijzaken bezig houden, zelfs al is dat binnen de liturgie. Geloof wil ook zeggen: dat mysterie meedragen na de Mis naar je gewone dagelijkse leven. Bijgeloof doet dat niet, dat draait om zichzelf. Onder bijgeloof in kwestie reken ik bijvoorbeeld ook het volgende. Hierboven staat wat de Mis is. Hoe wrang is het dan dat je nauwelijks in of net weer uit de sacristie bent en mensen over jou of de koster heen vliegen met 'Bah, wat was het koud in de kerk!' Of iets over de wierook. Of tocht. Of een hapering in het geluid. Of ook juist: het slotakkoord heeft nog niet geklonken of er klinkt al meteen de onvermijdelijke vraag van (altijd wel eentje van) het koor: 'Enne? Vong g'r ut sjwaon?' Ik begrijp dat het stoort als de kerkverwarming niet op orde is en ik begrijp dat er een geladenheid ontladen moet worden. Maar een beetje voorzichtiger mag het wel. Vergelijk het met een nieuwsbericht dat ongeveer als volgt zou klinken: 'In de Alpen zijn vier toeristen omgekomen, maar het was gelukkig vandaag wel goed weer'. Trouwens, ik weet niet hoe u het ervaart, maar welk item ook het journaal opent, welke ramp of catastrofe of drama er zich ook heeft afgespeeld in de wereld: meteen na de headline ter opening volgt er eerst een vooruitblik op de sport straks in het bulletin. 'Er is een vliegtuig neergestort, alle inzittenden kwamen om. We wijden er deze uitzending aan, maar... eerst de sport. Verslaggever, wat mogen we straks in het sportnieuws verwachten?' Vreemd toch, niet?

Ergens loert dat gevaar ook rond de liturgie. Dat moet goed *voorbereid* worden door allen die er een taak in hebben. Trouwens, ook zij die geen actieve taak hebben worden zelfs geacht op tijd te zijn en zich innerlijk voor te bereiden. De '*uitvoering*' moet goed zijn. Maar wat is het dan jammer als de *afwerking* er niet of nauwelijks is. Als er meteen over futiliteiten of missers geklaagd wordt of juist naar complimenten gevist wordt: dat doet ergens afbreuk aan wat we eigenlijk vieren. Vooral aan het geloof waarmee we vieren...

Vergelijk het met de Troonrede. Die wordt tot in de puntjes voorbereid. Ik denk dat de koning op uitspraak en voordracht oefent. Elke centimeter is ingepland en niets wordt aan het toeval overgelaten. Die Troonrede staat als een huis, ongeacht of men het met de inhoud meer of minder eens is. Na de Troonrede verlaat de koning met zijn gevolg de Ridderzaal en het Binnenhof. En pas na een middagpauze komen de gesprekken erover los in de Tweede Kamer. Dat is de juiste volgorde. En niet al onder de Troonrede of met de koning nog half in het gangpad of met de koningin nog maar met één been in de Gouden Koets.

Het theater heeft ook zo'n werking. Sommige mensen presteren het vanaf de parkeergarage, langs de kassa en de bar, door de pauze heen, meteen na het vallen van het doek verder te kakelen met waar ze het altijd over hebben. Alsof er niks gebeurd is! Laat die voorstelling toch eerst eens op je inwerken en vraag je af wat het voor jou betekent... de rest komt daarna wel weer en mogelijk onder een ander licht na alles wat je gezien en gehoord hebt.

Anselm Grün preekte laatst dat hij er zich zelfs in het klooster over verbaasde dat mensen – ook zijn eigen confraters - uit de kerk kwamen en dat aan niks te merken was dat ze daar waren geweest. Hij stelde voor dat je de kerk verliet alsof je met een grote schaal vol water liep: daar moet je heel voorzichtig mee lopen anders mors je en gaat het water verloren. Neem die schaal nou eens eerst denkbeeldig mee naar je cel of je kamer of naar huis en gooi hem daar pas leeg. Dan beleef je het toch allemaal wat anders en dieper...

Zonder dat alles haal ik het verheven karakter van Troonrede, voorstelling en liturgie onderuit. En wat heb je daar aan? Dan wordt het bijgeloof, misschien. Geloof tilt het wezen heel voorzichtig en ingetogen naar het gewone leven toe. Geloof wil dat het beleefde een dienst wordt aan God en medemens.

Dat vraagt allicht dat we heel zorgvuldig met onze liturgie – bron en hoogtepunt van ons geloof – omspringen. Dat vraagt gedegen voorbereiding. Dat vraagt dat we het beste geven ondertussen en zorgen voor de allerbeste kwaliteit in ons dienstwerk. En dat vraagt ook dat we waken over hoe het daarna verder gaat. Je zingt anders en beter als je je daarvan bewust bent, geloof ik. En anders is het in ieder geval zo dat onze kerkmuziek daardoor een veel sprekendere uitstraling krijgt, aanstekelijk. Als mensen kunnen merken dat we een verschil kennen tussen wezen en bijzaak, tussen geloof en bijgeloof, dan komt dat ons doel – Gods lof en de stichting van de naaste – zonder meer ten goede. Geloof ik. Geloof ik trouwens heilig.

Ed Smeets

WERKGROEP KIND-KOOR-KERK

Na een periode van ruim 12 jaar neem ik afscheid van de werkgroep Kind-Koor-Kerk in ons bisdom. Graag kijk ik met u even terug op deze periode. De werkgroep is ontstaan vanuit de Stuurgroep Kind-Koor-Kerk van de NSGV. De Stuurgroep richtte zich op de studie en de beoefening van de liturgische muziek van en door kinderen, en wilde zo dicht mogelijk aansluiten bij de praktijk in parochies. In elk van de zeven bisdommen in Nederland waren diocesane werkgroepen Kind-Koor-Kerk actief. Vanuit de diocesane werkgroepen zaten ook mensen in deze Stuurgroep. Zelf heb ik zitting gehad in deze Stuurgroep van 2005 tot de opheffing in 2012. De werkgroepen ontmoetten elkaar tijdens de jaarlijkse resonansdag in Utrecht.

Daar werden nieuwe uitgaves gepresenteerd, zoals *Zin en Zang*, een methodische handreiking voor liturgische kinderkoren, maar er werd ook met elkaar gedeeld waar men in zijn diocese mee bezig was. Helaas is de Stuurgroep opgeheven en zijn nu in 2015 ook de meeste Kind-Koor-Kerk verdwenen. Onze werkgroep is er echter nog en nog steeds actief en wordt ondersteund door het bestuur van SGV in het bisdom Roermond. We hebben in de afgelopen jaren Studiedagen georganiseerd voor kinderkoördirigenten met o.a. Silvere van Lieshout, Harrie Spronken en Wilco Brouwers. Ook is het Da Capo project overgenomen van Bisdom Haarlem en middels dit project is in ons bisdom 3 jaar gewerkt aan de stimulering van de kinderkoorzang. Daarnaast werd de Dankjeweldag bedacht en uitgevoerd voor leden van kinderkoren en misdienaars. Bij de viering van 450-jaar Bisdom Roermond hebben we een Projectkinderkoor samengesteld dat een groot aandeel had in deze viering. We hebben een Ward Cursus met Wilco Brouwers en cursussen voor kinderkoördirigenten georganiseerd.

Onlangs is de liedbundel *Kom en Zing* onder de aandacht gebracht, gepresenteerd door Bert Stolk vanuit het bisdom Haarlem-Amsterdam. Daarnaast is er in de afgelopen jaren een goede band opgebouwd met VNK-Limburg, voor het afstemmen van activiteiten en ontwikkelingen ten aanzien van de kinderkoorzang. Om die reden ben ik ook op verzoek van VNK-Limburg in hun bestuur opgenomen. Het was en is een moeilijke tijd voor de kinderkoren die zingen "in en om het kerkgebouw" (zoals Siem Groot dat zo treffend omschrijft!), maar ik blijf erop vertrouwen dat er altijd zal worden gezongen in de kerk, ook door kinderen. Het kost alleen veel energie om de kar te trekken en daarom lijkt dit het goede moment om het stokje over te dragen aan Roderick van Attekum die voortaan de werkgroep zal aansturen.

Ik dank het Bestuur van SGV Roermond voor hun ondersteuning en voor hun blijk van waardering door het toekennen van het ereteken van bijzondere verdiensten aan mij. Dank allen die de afgelopen jaren mijn pad hebben gekruist in ons bisdom, maar ook daarbuiten en ik wens onze werkgroep Kind-Koor-Kerk alle goeds toe voor de toekomst.

OVER STAAN - ZITTEN - KNIELLEN

Toen in mijn thuisparochie in de jaren '90 een nieuwe pastoor kwam, waaide er meteen een nieuwe wind. Mensen waren gewend 'met rust gelaten te worden' in de kerk en zaten er, dan wel knielden en zwegen. Ineens moesten ze achtereenvolgens en bij herhaling staan, zitten en knielen en nog meezingen ook. Dat leidde aanvankelijk – allicht, 't zou ook 'ns niet – tot het gebruikelijke gemor. Maar niet veel later bleken liturgie en zelfs parochie op te leven, alleen al door deze actieve betrokkenheid bij de eredienst. Staàn, zitten en knielen. Het was de carnavalskrant die als eerste berichtte over de nieuwe wind. En de redacteur vond het geweldig: hij had zijn dure abonnement op de sportschool meteen opgezegd, want een uur naar de Mis was ineens een voortdurende en gezonde krachttraining van staan, zitten en knielen. En waar in de sportschool de muziek oorverdovend hard stond, zogenaamd om aan te moedigen, zong in de kerk ineens de hele goegemeente stevig met de pastoor mee. De oude uitdrukking 'voor het zingen de kerk uit' werd ineens 'voor het zingen ga je de kerk in...'

Liturgie vier je actief. In het theater ga je zitten en laat je je entertainen. In het vliegtuig krijg je zelfs aanbevolen 'sit down and relax' en blijf vooral zitten en doe vooral rustig. Maar in de kerk gaat dat niet op. Enerzijds hebben de ontwerpers van de keiharde eikenhouten kerkbank er destijds al rekening mee gehouden dat u niet wegzakt, maar anderzijds past een onderuit zakken ook niet bij een actieve deelname aan de liturgie. **Zitten** is in de kerk de luisterhouding. We zitten bij de eerste (en tweede) lezing, bij de antwoordsalm die we zingen ter verdieping van de gehoorde verkondiging en onder de preek. **Knielen** is de houding van ontzag en aanbidding. In de eucharistie knielen we bij de consecratie: dat Jezus zelf in ons midden komt in de tekenen van Brood en Wijn, dat we daarmee zijn grote Paasmysterie van leven, lijden, kruis, dood en verrijzenis mogen en kunnen gedenken zoals Hij het zelf heeft gezegd bij het Laatste Avondmaal, daar past ons louter een houding van dankbare aanbidding en diep ontzag. Daar kun je enkel met eerbied en diep geloof voor door je knieën gaan.

Maar de houding bij uitstek in de liturgie, de houding bij uitstek van een christen, is **staan**. Staàn voor God: we mogen voor God staan en we staan voor God. Met dat staan voor God drukken we allereerst onze dankbaarheid uit jegens zijn schepping: Hij heeft ons doen opstaan, Hij heeft ons het leven gegeven en de mens tot kroon van heel zijn schepping gemaakt. Wij komen niet gekropen of glijdend over de grond, maar staan en lopen op twee benen, rechtop, want zo zijn we door God bedoeld. Door voor God te gaan staan - heel concreet en letterlijk in de eredienst in de kerk – brengen we daardoor alleen al onze dank jegens Hem tot uitdrukking. Staàn voor God.

Maar over de scheppingsorde heen heeft het staan voor ons als christenen nog een specifieke betekenis. Dat staan de houding bij uitstek van de christenen is, heeft natuurlijk alles van doen met Christus' opstaan uit de dood. Hij leeft en wij met Hem! En daarom veren we graag op, zowel in de liturgie als even zalig ook buiten de muren van de kerk waar we ons geloof in Hem vanuit de ontmoeting met de Heer in de liturgie en in de kracht van zijn Geest handen en voeten (proberen te) geven en waar (porberen te) maken.

Daarom staan we als de Mis begint, eigenlijk tot aan de eerste lezing. Daarom staan we bij het evangelie, als het de Heer zelf is die tot ons spreekt, en bij het Credo, wanneer we ons geloof in Hem uitspreken. Met onze voorbeden staan we voor God, net als bij de pefatie van het eucharistisch gebed, wanneer de priester namens ons allen Gods grote daden bezingt. Ook de communieritus nodigt uit om te gaan staan. Het Onze Vader leent er zich zeker voor: als kinderen van God treden we samen voor Hem en bidden we met de woorden die Jezus ons gegeven heeft. En zoals we staande voor God de dienst begonnen zijn, zo eindigen we ook staande: vaststaand in ons geloof dat we vanuit de viering meenemen...

Diezelfde pastoor van in het begin liet geen moment ongemoeid om mensen actief bij de liturgie te betrekken, door uit te nodigen en uit te leggen hoe, wat en waarom. Maar hij schrok er ook niet voor terug om – en u kent dat wel – als mensen halverwege het kruisteken aan het begin meestal van achter uit de kerk meteen weer neerploffen, te schallen: 'Enne? Zeet g'r meug?' Staan, zitten, knielen, en kom op: zingen!

Ed Smeets

NIET GRAPPIG:

Een organist die naar zijn salaris kan fluiten

KOORZAKEN

DE IDEALE DIRIGENT !?

In Maastricht vindt op dit moment een proces plaats, dat moet leiden tot een nieuw cultuurbeleid voor 2017 – 2020. Daarbij werden instanties binnen de culturele sector uitgenodigd om mee te denken. Dus ook direct of indirect vertegenwoordigers uit de koorwereld. Als bewoner van de binnenstad kreeg ik tevens een uitnodiging om deel te nemen aan een culturele wandeling, gevolgd door discussies over problemen en wenselijkheden op cultureel gebied. Na diverse andere wandelingen in de stad vond er een afsluitende bijeenkomst plaats over deze gespreksrondes. De groep werd verdeeld in twee thema's: veiligheid en vrijheid. Om het spel compleet te maken moest iedereen een rol kiezen: kapitein, stuurman, pionier, nar, etc. Op het kaartje stonden eigenschappen die bij de rol hoorden. Tot zover het verhaal dat tot nu toe niet veel met cultuur van doen had, laat staan met koormuziek. Over het eindresultaat van deze middag laat ik me dan ook niet uit.

Ik koos de rol van "verzamelaar". Niet dat ik zo'n verzamelaar ben, maar ik werd aangetrokken door de omschrijvingen. Deze pasten immers naadloos op mijn eigen beroep: dirigent! Van daar dat ik ze wil voorleggen aan alle collega – dirigenten in de hoop dat ze zich erin zullen herkennen.

GOEDE MENSENKENNIS

Reliseer je als dirigent steeds weer dat je geen poppen voor je hebt, die naar je (orgel-)pijpen dansen, maar mensen van vlees en bloed, die ook nog een eigen persoonlijkheid hebben en vaak ook nog een eigen mening.

DIPLOMATIEK

Koorleden vormen tijdens de repetitie een groepseenheid. Als er echter dingen mis gaan, moet er gecorrigeerd worden. Maar wees diplomatiek: zangers die individueel op hun fouten gewezen worden, voelen zich snel voor schut gezet. Met alle gevolgen van dien.

GEDULDIG

Natuurlijk mag een dirigent van de zangers inzet en concentratie vragen. Maar het is een gegeven dat de meeste amateurzangers geen noten kunnen lezen en het werktempo derhalve lager ligt dan je als dirigent zou willen. Hou de repetitie levendig door niet te lang bij één partij stil te staan en de hoeveelheid aan informatie te spreiden en te variëren. Af en toe een gemakkelijk stukje tussendoor werkt heel ontspannend en sfeerverhogend.

LOYAAL

Kraak je eigen koor niet af als het (eind-)resultaat niet bevredigend is. Denk aan de trouw die zangers zelf hebben naar het koor en de kerk toe, door er toch maar iedere repetitie en dienst te zijn. Wees reëel: roei met de riemen die je hebt en hou van je mensen. Het gaat om veel meer dan alleen de goede noten.

VERBINDEN

Zoals in het eerste punt al gezegd is, heb je te maken met mensen. Met al hun eigenaardigheden. En net als in families botst het wel eens: tussen zangers onderling; tussen koor en bestuur; tussen bestuur en dirigent; tussen dirigent en

pastoor. Naar de dirigent wordt echter opgekeken als de baas, de leider, de "direkteur". Daardoor is zijn houding in deze situaties uiterst belangrijk. Hij kan het koor maken, maar ook breken!

goede mensenkennis

diplomatiek

loyaal

geduldig

verbinden

goed in netwerken

kan zich dienstbaar opstellen

spin in het web

KAN ZICH DIENSTBAAR OPSTELLEN

Een dirigent van een kerkkoor dient zich goed te realiseren, dat zijn taak verder gaat dan alleen maar goed zingen. Hij dient zich te voegen in het geheel van de eredienst. Repertoire enerzijds, moeilijkheidsgraad anderzijds dienen op elkaar afgestemd te worden. Soms moeten persoonlijke ambities zelfs opzij gezet worden. Missen zijn geen "verkapte concerten".

GOED IN NETWERKEN

Dat iedereen tegenwoordig bezig is met sociale media, is een gegeven waaraan je niet meer ontkomt. Zelfs de ouderen onder ons "skypen" er vaak lustig op los met kinderen en vooral kleinkinderen. Maar als je als dirigent niet zo handig bent in bijvoorbeeld zoekfuncties naar websites of muziek, zorg dan dat je een goede secretaris hebt, die dat wel kan. Een waardevolle "rechterhand" is onontbeerlijk.

SPIN IN HET WEB

Hoe je het ook went of keert: de dirigent is de spil waar alles om draait. Het is echt niet genoeg om je alleen maar bezig te houden met de muziek en het instuderen, respectievelijk uitvoeren ervan. De vorige punten zijn met name bedoeld om aan te geven dat er meer bij komt kijken. Vooral jonge dirigenten die met hun eerste koor beginnen, zullen zich hiervan gewaar moeten zijn.

Als "verzamelaar" heb ik het kaartje met bovengenoemde eigenschappen (zie afbeelding) meegenomen naar huis. Als aandenken aan een middag waarin ik deze attitudes nauwelijks kwijt kon in de discussie. Maar zeer zinvol als het gaat om mijn eigen beroep: het dirigentschap. Tenslotte wil ik nog eens wijzen op de aanstaande "**Dag van de Kerkmuziek**". Hierbij wil ik dirigenten helpen om via een workshop dieper in te gaan op muzikale aspecten als "afwerking" en "interpretatie". Deelnemers kunnen daarbij eigen repertoire meebrengen.

Annie Jansen

TOEKOMST VOOR DE KOREN?

TOEKOMST VOOR DE KOREN!

Vorige keer hebben we dit rubriekje aangekondigd met verschillende bijdragen die te maken hebben met de toekomst voor de koren, al dan niet met vraag- dan wel uitroepeteken. Hier een bijdrage...

Ik heb een nieuwe telefoon. Een Smartphone. Sjik ding, moet ik zeggen. Nou en? Die heeft op vandaag toch iedereen, zult u zeggen? Nou, ik nu pas. Tot nu toe heb ik weten te overleven met een oude Nokia. En die deed het goed, dat wil zeggen bellen en sms'en, want meer hoefde voor mij ook niet. Ik hoef(de) het mobiele internet niet de hele dag achter me aan. Ik hoop en bid de Heer dat nu dat wel allemaal op mijn telefoon zit ik niet word als die daar die voortdurend zich in de mobiele sferen bevinden, op het neurotische af ... Gekkenwerk.

De reden dat ik om was, was heel simpel omdat die oude telefoon mankementen vertoonde. Behoorlijk zelfs. Als mensen dementeren weten ze niet meer wat ze doen en verliezen ze controle en overzicht. Nou, dat had die van mij ook. Zeker toen hij zelf mensen begon te bellen, in het wilde weg. Maar ik ben en blijf in die zin van de oude stempel (en blij dat ik zo ben opgevoed), dat ik niet iets nieuws koop voordat het oude echt afgedaan heeft. Ik heb dus ook nog niet zo'n televisie zo dun als een carpaccio, maar nog zo'n ouderwetse 60 cm (dikte bedoel ik, niet het scherm). Het is wel een breedbeeld tv, maar dat komt omdat de collega van wie ik die geërfd heb die destijds ook maar zo van goedbedoelende parochianen geschonken kreeg. Volgens mij is dat mijn derde-2^e-hands-tv in 15 jaar. De vorige twee deden ineens pang en plof, bij de een voorzien van een dikke grijze wolk boven het apparaat en de ander van een penetrante brandlucht. Dan zijn ze op. Dus als deze pang doet of een poepje laat ruiken, dan komt er een carpaccio in. Maar dan pas, en niet eerder omdat ze er nu eenmaal zijn en je mee moet doen met het nieuwste van het nieuwste. Denk ik.

Waarom ik u hiermee verveel? Ik moest eraan denken toen we met alle mogelijke wijsheden aan tafel zaten te verzuchten waarom sommige dirigenten liefst de Gregoriusvereniging ontlopen. Pak bijvoorbeeld de goedbedoelende amateurdirigent. Die heb je in twee soorten. De een weet van aanpakken en durft tussen de grenzen van het mogelijke vernieuwing aan. De ander is blij dat hij of zij met de zangers die er ter beschikking zijn het koor in de lucht weet te houden. De Gregoriusvereniging heeft het altijd over kwaliteit en verantwoorde liturgische en muzikale keuzes, vaak meer dan die dirigent en dat koor zouden aankunnen. Vaak speelt de leeftijd van het koor daar een veel- zo niet allesbepalende rol in.

Dan kan het werk van de Gregoriusvereniging als bedreigend overkomen (alhoewel we die insteek altijd proberen te vermijden!) of minstens voelt men er zich ongemakkelijk bij. Daar moeten we en kunnen we en willen we nou eenmaal niet omheen. Maar wat te doen dan? Misschien toch als hierboven: wat het (nog) (goed) doet, gewoon zo laten en koesteren en optimaal verzorgen. Dat laatste blijft wel van groot belang! We mogen niet verslappen! Maar dan ook: als er zich een gelegenheid voordoet, niet bang zijn om knopen door te hakken en nieuwe wegen in te slaan. Dat kan zijn als er zich toch ineens nieuwe leden aanmelden of als er ineens een sfeer groeit van samenwerking met andere koren. Van dat laatste zijn vruchtbare voorbeelden zat te noemen. Dat is net als met zo'n Smartphone: flink wennen in het begin, maar uiteindelijk als je het onder de knie hebt gaan er werelden open! En mits goed en met mate gebruikt wordt het leven er makkelijker en mooier door! Althans, dat was de bedoeling.

Ed Smeets

"MIJN OMA HEEFT EEN HOBBY"

Onder dit motto nodigde dameskoor Maasbree de kleinkinderen uit om een avondje mee te gaan naar de repetitie van het koor. Via een opvallende poster werden kinderen vanaf 8 jaar attent gemaakt op de hobby van Oma. De dirigent Ad Voesten kwam op het idee om de traditionele rollen eens om te draaien. Meestal gaan oma's naar de activiteiten van hun kleinkinderen kijken of luisteren. Op de poster stond bijvoorbeeld: "Kleinkinderen gaan samen met oma naar de zangrepetitie van het kerkkoor. Want weet jij hoe het er daar aan toe gaat? Wat heb je nodig om in de kerk te zingen? En wat zingen we daar voor liedjes? Je komt het allemaal te weten op". De kinderen mochten ook een vriendje of vriendinnetje meenemen. Een inventarisatie vooraf leverde tussen de 15 en twintig kinderen op. Er kwamen uiteindelijk 33 kinderen en jeugdigen in de leeftijd van 7 tot 18 jaar. In een half uurtje maakten ze kennis met het vak dirigeren, kerkmuziek in het algemeen, en het zingen in een koor. Na afloop ging iedereen met een enthousiast gevoel en een zakje chips naar huis. Een initiatief dat zeker navolging verdient.

"PASSIO IN DUPLO"

Wahlwiller. De lijdensweg van Aad de Haas eindigt in jubelzang.

Een heel weekeinde in mei, twee avonden en zondagmiddag, was het achthonderd jaar jonge middeleeuwse kerkje van Wahlwiller het podium voor twee lijdenswegen. Het Concert "Passio in Duplo", een aangrijpend verhaal ondersteund met unieke lichtbeelden, werd op grootse wijze opgevoerd. Het afgeladen druk in de door kunstenaar Aad de Haas in bijzondere kleuren aangeklede H. Cunibertuskerk. Het perfecte decor voor "Passio Duplo".

Verpakt in passende muziek kwam het concert "Passio in Duplo" tot leven. De muur- en plafondverlichting gaven de beroemde schilderijen van wijlen kunstenaar Aad de Haas de juiste atmosfeer mee om al acterend (Rob Smit), zingend (Vocaal Ensemble Donna Voce, o.l.v. Hans Geerkens en Schola Cantorum, o.l.v. Franco Akkermans), en verhalend (Ruud Direcks en Jos Weijkamp) het 'lijdensverhaal in tweevoud' op meeslepende wijze te laten herleven. Het verhaal komt uit de pen van. Schrijver, Wahlwillenaar Marcel Ploemen, durfde het aan het lijdensverhaal van Jezus Christus te koppelen aan de pijnlijke ervaringen die kunstenaar Aad de Haas meemaakte in het gevecht om erkenning voor de aparte wijze waarop hij de lijdensweg van Jezus uitbeelde, speciaal voor de kerk van Wahlwiller.

Ondersteund door zangers en vertellers herleefde de strijd van Aad de Haas. Al schilderend in zijn schilderplunje vertelde Smit het pijnlijke verhaal. Aad de Haas' lijdensweg begon tijdens WO II bij verhoren en martelingen door de Gestapo. Hij verdomde het om te buigen voor de nazi's. Hij vluchtte naar het landelijke Ingber en leerde zo het heuvelland kennen. Aad de Haas kreeg van 'het pastoortje van Wahlwiller' de eervolle opdracht de kerk van binnen op te frissen met muur- en plafondschilderingen.

Een festival van prachtige kleurtinten en symbolieken. De pastoor was zeer tevreden met de creaties van De Haas. Hoe teleurstellend was de reactie op de tweede opdracht: het schilderen van een nieuwe kruisweg voor de kerk van Wahlwiller. Aad de Haas liet zijn lijdensweg perfect verzinken in de achtergrond. Met dezelfde tinten als de muurschilderingen kreeg Wahlwiller een kunstwerk in de schoot geworpen waar de echte kenner met bewondering bij stil bleef staan. Voor die tijd, de jaren veertig/vijftig van de vorige eeuw, was dit eigenzinnige kunstwerk wellicht te modern. Een foute journalist, geholpen door een Limburgs krant die op de hand was van collega-kunstenaars, bang dat De Haas hen zou overtroeven, wist onder meer het Bisdom Roermond op het verkeerde been te zetten. De Haas werd ten onrechte verguisd en zijn werk veroordeeld.

We kennen het verhaal: de Lijdensweg van Aad de Haas werd in de ban gedaan, afgekeurd en door de gebroken kunstenaar zelf uit de kerk gedragen. Uiteindelijk is alles toch weer op zijn pootjes terechtgekomen. Maar de kunstenaar zelf mocht de verrijzenis van zijn Lijdensweg niet meer meemaken. Doodzonde!

Het Concert "Passio in Duplo" mag met trotse letters in de historieboeken van Wahlwiller opgetekend worden. De toeschouwers waren onder de indruk van het geheel. Na het slotakkoord: het beroemde lied "Jesus Christ Superstar", gezamenlijk gezongen door beide koren, en swingend begeleid door Hisae Kuypers, klonk dan ook een warm applaus in een Godshuis dat mede door Aad de Haas een bijzonder unieke uitstraling heeft gekregen.

Joos Beckers

KOORSECRETARIS - DIRIGENT - ORGANIST

- Aan alle parochiegeestelijken wordt één exemplaar van 'Koorgeleide' toegezonden.
- Elke koorsecretaris in de parochies ontvangt eveneens één exemplaar om dit binnen het koor te laten rouleren. **Mocht de adressering van het koorsecretariaat niet (meer) juist zijn, gelieve dit dan te melden aan het diocesaan secretariaat SGV in het bisdom Roermond.**
- Een persoonlijk abonnement voor 4 nummers per jaargang is mogelijk door € 7,- per jaar over te maken op ons postbanknummer (zie onder).

LEDEN VAN DE ALGEMENE VERGADERING VAN DE SINT-GREGORIUSVERENIGING IN HET BISDOM ROERMOND

Mgr. R.H.M. Maessen, voorzitter,

Wijngaard 11, 6017 AG Thorn, tel. 0475-561410 e-mail: rhm_maessen@hetnet.nl

Drs. E. Smeets pr., vicevoorzitter

Kerkberg 7, 6374 ES Landgraaf (045-5312378)

Drs. G. Moonen RC, penningmeester,

Bob Boumanstraat 26, 6042 EH, Roermond (0475-386772 werk)

R. van Attekum pr, Dr. Van Kleefstraat 12, 6217 JJ Maastricht (043-3432929)

J. Halmans-Gommans, Matterhornlaan 13, 5801 KH Venray (0478-583806)

Mw. A. Jansen, Hondstraat 16, 6211 HX Maastricht (043-3216892)

J. Steijvers, Aldenhoven 28, 6093 HB Heythuysen (0475-496456)

C. Tonnaer, Broekstraat 20, 6085 HG Horn (0475-582276)

A. Voesten, Molenstraat 7, 5975 AE Sevenum (077-3662479)

Sint-Gregoriusvereniging in het bisdom Roermond (SGV)

Postadres: Postbus 470, 6040 AL Roermond
(ook voor het aanvragen van onderscheidingen)

Bezoekadres: Swalmerstraat 100, 6041 CZ Roermond
(secretariaat en documentatiecentrum zijn op werkdagen te bezoeken,
cq. telefonisch te bereiken tussen 14.00 en 17.00 uur).

Website: www.sgv-roermond.nl

Telefoon: 0475-386725 / fax: 0475-386797 / e-mail: sgv@bisdom-roermond.nl

Bankrelaties: ABN Amro NL45ABNA0229852599 en ING bank: NL62 INGB 0001028074
beide t.n.v. 'Sint-Gregoriusvereniging, postbus 470, 6040 AL Roermond'

NSGV

Bezoekadres: Koningin Wilhelminalaan 3, 3818 HN Amersfoort
Tel. 030-2331010 / e-mail: info@nsgv.nl / www.nsgv.nl

Alve, Regina,* māter mi-se-ricórdi-ae : Vi-ta, du

S

Alve, Regina,* māter mi-se-ricórdi-ae : Vi-ta, dulcē-

do, et spes nōstra sálve Ad re clamāmus exsu-les, fi-

li- i hēvae. A

entes in hac

lacrimārum vā

illos tū-os

mi-se-ricordes

ce. Et Jēsum, benedi-

ctum fructum vēntris tū-i, nōbis post hoc exsi-li-um ostēn-

de. O clē-mens : O pi- a : O dūlcis Virgo Ma-ri-a.

fructum vēntris tū-i, nōbis post hoc exsi-li-um os

O clē-mens : O pi- a : O dūlcis Virgo Ma-